

Opsamling fra Pola'er og bidrag til processen omkring Global politik (april-maj 2016)

Konklusioner markeret i FED

POLA: Ross Jackson – Global Økonomi og Demokrati (Sorø 10.04.16)

GHG, Greenhousegasses

CO₂ mm er konstant steget i mængde i atmosfæren siden 1970 (faktisk siden den industrielle revolution 850), trods politisk og faglig årvågenhed. Rio-mødet i 1992 startede internationalt politisk arbejde op med bl.a. Brundtlandrapporten, og Agenda 21 aftalen. På Kyoto mødet 1997 var speciel fokus på GHG; Kyoto-protokollen. Intet har ændret situationen: Mængden af GHG'er stiger fortsat, og temperaturen i atmosfæren og havvandet stiger. Konsekvensen er ustabile vejrsystemer med bl.a. kraftige uvejr, flere ørkner, havstigning, og som afledt konsekvens dårligere landbrugsjord, og klima-flygtninge.

Økologisk aftryk (footprint) oversteg ca. 1980 1,0 - dvs at vi bruger mere af klodens ressourcer pr. år end den selv kan generere (biokapacitet). Vi bruger for meget, og tømmer kloden for ressourcer.

Stigende ulighed

Indkomster i USA ses fra 1950-1980 at stige i gennemsnit, og mellemindkomsterne får mest. Siden 1980 er det udelukkende de rigeste 1 % der har fået fremgang, og i udpræget grad de hyperrige 0,1 %.

Middelklassen er snart væk i USA. Gini-koefficienten viser det klart - den stigende ulighed ses også i resten af den udviklede verden, som har tilsluttet sig dollaren og det internationale bank- og investeringssystem.

Neoliberalismen

Økonomisk frisætning af varer og kapital, via mindre politisk indflydelse. Introduceret af Reagan og Thatcher, videreført af Clinton mm, og fulgt op af stater i hele verden der vil handle internationalt.

Toldmure og andre politisk-økonomiske ønsker ift. handelen fjernes, så handelen bliver det ubetinget primære. Miljøhensyn kan fx ikke sætte regler op imod et sådant frihandelssystem.

Bankerne er ikke reguleret i dette system, og kan "opfinde produkter" der kommer finansverdenen til gode. Over 90 % af alle bankhandler i dag er ren spekulation: Handel med værdipapirer - aktier, derivater, og "tomme derivater", der er stærkt spekulative. I 2008 så vi resultatet af massiv handel med tomme derivater, der var baseret på en forventning om at ejendomspriserne ville fortsætte med at stige - selv om lønninger og købekraft ikke gav mulighed for det. Tomme derivater handles ofte med en viden om at der ikke er reel værdi bag dem: De skal bare sælges igen med profit.

Man opbygger på denne måde en boble af tom værdi, og de fleste store banker i USA, og flere i resten af verden, gik konkurs, eller var tæt på. Verdens finanssystem var ved at gå ned -

Ulige handelssystemer - rigid frihandel - postkolonialitet

WTO, IMF, World Bank, og EU, er alle organisationer der understøtter det neoliberalistiske system. Idéen er, at staters økonomi skal være baseret på vækst, som skaber inflation og udhuler rentebyrden. Låneoptag til at igangsætte vækst er derfor i orden, da gælden vil "forsvinde af sig selv". IMF og World Bank kan hjælpe stater i økonomisk nød, og der stilles rigide krav: Den offentlige økonomi skal spares ned til nær 0, fordi det fri marked skal have lov til at arbejde sig ud af krisen, uden offentlige udgifter, der vil fjerne profit i opbygningsperioden. Det virker måske på kort sigt, men nedbryder staternes opbygning af statsinstitutioner og dermed demokrati.

WTO har indbygget regler som favoriserer de rige lande, og holder de fattige lande i en rolle som leverandør af billige uforarbejdede varer til de rige lande. WTO har desuden indbygget forbud mod sekundære regler der kan hæmme den fri handel, fx miljøhensyn. EU har underlagt sig denne regel, hvilket gør det umuligt at stille krav til lande udenfor EU om at hæve miljøstandarden på varer der importeres til EU. WTO er på denne måde en direkte hindring for at hæve miljøstandarden ved samhandel med EU.

Ulande holdes med WTO's regler i en post-kolonial situation, hvor de er tvunget til at tjene mindre end I-lande på deres ressourcer, og kan ikke opbygge en forarbejdningsindustri. Fx må lande der vil sælge bomuld til USA ikke selv producere forarbejdet bomuld. De har ikke noget valg, hvis de vil handle med I-landene - men de kan handle med lande der ikke er underlagt WTO's regelsæt, og skabe nye handels-alliancer. BRIK-landene har sammen med U-landene fra 2013 mere end 50 % af verdenshandelen, og TTIP vil ikke rykke ved denne udvikling, trods TTIP vedtages og ratificeres.

Big Business - multinationale firmaer - Corporatocrazy

Siden 1980 er kontrol med kapital ophørt, som en del af den neoliberalistiske udvikling. Det medfører at det er blevet meget nemmere for store firmaer at oprette filialer i andre lande, og flytte profitten til skattely.

De enkelte lande har både mistet retten til politisk at bestemme hvilke firmaer der etablerer sig i ens land, og mister samtidig ofte beskatningen af firmaets overskud. (EU er selv dårlig til dette - Luxembourg-sagen 2014)

De store firmaer (Corporations) har i USA en juridisk ligestilling med enkeltpersoner - og kan derfor nyde samme rettigheder som enkeltpersoner kan i en retssag. Det gør det næsten umuligt at stille dem til ansvar for u hensigtsmæssige virkninger på miljø og personer.

Konklusioner fra Sorø:

- Økologisk økonomi skal være et overordnet mål for handel imellem lande
- ud med WTO, World Bank, IMF - de modarbejder økologisk omstilling
- genvind kontrol med staternes egen økonomi, fx skal staterne trykke deres egne penge
- kapital-flow skal politisk kontrolleres i de enkelte lande
- told skal bruges som et værktøj til at kræve miljøforhold af en bedre standard
- opgør med det énsidige vækst-paradigme
- valutaer skal tilhøre politiske enheder (stater) og skal bruges til at modvirke ulighed imellem stater, med et vist samarbejde, fx "modificeret fastkurs"
- oprette forbund af lande (Gaia-forbund) der organiserer sig uden om WTO mm, med enighed om bæredygtighed og Menneskerettigheder - alle andre forhold skal staterne selv beslutte

- et forbund oprettes med en overhøjhed, med fx 8 Institutioner, der vil kunne styrke udbredelsen af dette alternative samarbejde imellem lande (noget lignende EU's organisering, men på et bæredygtigt grundlag)

Hvad kan Danmark gøre?

- Banker skal opdele driften: Den reelle bankdrift for sig, og den spekulative drift for sig.
- Differentieret avanceskat
- Skat på finanstransaktioner
- Stoppe lån til aktiespekulation (og derivat-)
- Ingen rentefradrag

Monetær reform

- Valutareform i EU: Staterne i EU skal have deres egen valuta, i et samarbejde; "modificeret fastkurs" som giver plads til forskellighed landene imellem
- Staten udsteder selv penge, og sætter store projekter i gang ved arbejdsløshed (som i USA i 1930'erne)
- Indlånskonti skal være garanterede
- Styr på pengemængden, inflation og rent

Referat af debat i salen (af facilitator Jeppe Hansen)

Flere emner blev debatteret:

- Bæredygtighed
- Nordiske lande kan arbejde tættere sammen, og fx oprette et bæredygtigheds-universitet
- Samarbejde evt. med andre lande der er i gang, fx Costa Rica (der har Earth University), Bhutan
- Island
- EU skal være en trædesten for udbredelsen af det bæredygtige, som det primære - over hensynet til handelssamarbejde
- fra noter: social ulighed (bæredygtighed) skal have fokus
- fra noter: bæredygtighed skal erstatte væks
- Økonomisk system skal ændres
- GDP skal erstatte BNP som parameter (Bhutans brutto-national-lykke GNH blev også nævnt)
- Neoliberalismen skal erstattes af et andet system
- Banker skal have flere regler (regulering)
- De nordiske lande skal sætte en ny dagsorden og etablere nye magtstrukturer.
- fra noter: banker skal have opdelt deres forretninger i spekulativ /ikke-spekulativ
- fra noter: Tobinskat - skat på pengetransaktioner, for at hæmme fri kapital-flow
- fra noter: begrænse MNC'ers magt, da det ikke tjener flertallets interesse
- Politisk styring
- NGO'er skal arbejde bedre sammen
- Mere lokal indflydelse, fx på by-niveau og lande-niveau
- EU og € samarbejdet skal revideres: Stor debat i salen - der er lyst til forandring !
- Vi (DK) bør gå foran ! Ny organisation, og ny fordeling i EU, og være med i de 7-8 lande der går foran og tilslutter sig et økonomisk uafhængigt system

- Afstemning i DK om € samarbejdet: Vil vi være med i en Eurostat ?
- "Norderen"- et samarbejde imellem de nordiske lande, udvide Nordisk Råd, og videre til et Nord-Europæisk samarbejde, baseret på en kommission der skal undersøge om "Norderen" kan give et "Globalt Punch"
- Oplysning og indsigt
- Alternativet skal igangsætte oplysningsarbejde om de politisk-økonomiske sammenhænge, så folk forstår hvad der sker, og hvad der evt. skal ændres
- Påvirke medierne til mere oplysning om det
- TV station - på nettet ? "Alternativet-TV"

POLA: Birkerød 13.04.16 – Lars Koch

- EU og OECD tiltag mod skattefusk
- Udviklingslandene er systematisk udelukket fra OECD og EU initiativer:
- Udveksling af information om skatteoplysninger
- Uden for information om land for land regnskaber
- OECD fokus på digital økonomi – ikke olie-miner
- Mangler fokus på skattekonkurrence mellem landene (Tax war)
- Oplysninger skal være offentlige, så borgere og journalister kan holde selskaber og regeringer ansvarlige
- Nye globale regler med alle lande med til at fastlægge reglerne på lige fod
- Væk fra "Rich mens club" i EU, OECD og G20

Nye globale regler

- Udviklingslandene skal styrke politikker og administration for at opkræve mere skat
- Bistand kan være vigtigt – Danida støtte til fx Tanzania og Ghana
- IBIS og andre støtter civilsamfund til at holde øje med regeringen og sikre omfordeling af skatter til de fattigste

Støtte til skatteopkrævning i landene

- Opgør med skattefusk er omfordeling og bekæmpelse af ulighed
- Skat er et centralt instrument til at mobilisere ressourcer til at nå SDGerne og gøre op med den ekstreme ulighed

Debat i Birkerød

Flere emner blev debatteret, og kan grupperes ca. således

Problemer

- "Det er ved at gå helt galt"
- "Den nuværende situation er uholdbar. Nedsmeltning, kloden og økonomien"
- "Migration skal undgås" (- at det sker: via bedre globale sammenhænge
- "Den finansielle vækst er blevet styrende fremfor vækst i produktion, som skaber ulighed"

- "Vores jord kan ikke tåle den stigende miljø- og klimabelastning"
- "Vi skal have andre bundlinjer end bare økonomi - social-, miljø, tryghed-"

Forandringer

- Neoliberalismen skal erstattes af nyt økonomisk system, bl.a skal banker reguleres igen, og egenkontrol mht. kapital skal genindføres for de enkelte stater
- "Det kan gøres anderledes", fx skal de nuværende økonomiske modeller erstattes af nye økologiske regnemodeller i statsbudgettet
- Nyt forbedret skattesystem, med gennemsigtighed, og anden prioritering (økologi)
- Nye alliancer med andre lande
- Nyt vækstbegreb, hvor økologi er over økonomi
- "Vi skal revidere det der er - ikke afskaffe det"
- skal ske med knibtangsmanøvren: Både oppefra og nedefra samtidig; dvs politisk oppefra og Græsrodder nedefra.
- skal ske via studerende i uddannelsessystemet

Personligt engagement

- Privilegier skal kontrolleres; fx skal der være lighed for løn; en max lønsats på høje lønninger
- "Vi ændrer ikke verden hvis vi ikke afgiver privilegier"
- Fokus på fødevarer (økologiske)
- Ændring af forbrugsvaner, "fra forbruger til hele mennesker"
- Vi må sætte den del af vores forbrug ned som skaber et højt økologisk fodaftryk
- "Mindset" bør ændres for den enkelte (oplysning mm)
- "Forbrugeren bestemmer": Brug pengene ved indkøb som stemmeseddel, og tving på denne måde økonomien ud af spekulation (kræver bevidst oplysning)

Samarbejde med andre lande

- Økonomiske og økologiske problemer er grænseoverskridende.
- Er EU en hindring for økonomisk og økologisk forandring skal vi ud
- WTO udmelding fra DK, hvis økologi fortsat ikke kan være en primær parameter

Økonomibegrebet - lykkebegrebet

- BNP (US: GDP) skal suppleres af andre indikatorer, fx BNI (US:GPI - der viser at den reelle vækst er gået i stå ca 1975). HDI (Human Development Index) viser økonomien på en anden måde, eller GNH, der i Bhutan viser lykke som det primære i et samfund (Gross National Happiness)

Social sikkerhed og reelt frit valg (demokrati)

- Global mindsteløn eller borgerløn er nødvendig, så alle har mulighed for at udøve det frie valg

Nytænkning & Uddannelser

- "Økologisk økonomi" udvikles på kandidatniveau
- Kreativ og analytisk kommunikation, og empati i uddannelser

- Alternativet skal have et bredere funderet pressearbejde; "Information til folket "
- Mere forskning og viden (om økologi ?)

Det frie valg

- Det skal være let at træffe de rigtige valg - teknologi eller nudging kan hjælpe.
- Stater skal også nemmere kunne træffe de rigtige valg
- Oplysning og uddannelse med reelt indhold skal fremme muligheden for at træffe det rigtige valg

Kommende udvikling

- Automatisering vil frigøre arbejdskraft - hvad kan den bruges til - eller skal vi dele arbejdet?

Artikel sendt til politikgruppen fra Rolf og Ross Jackson

NB: kun konklusioner medtaget

1) EU'S PRIORITERING

Hvis ikke EU ændrer retning så bæredygtighed kommer i centrum, bør Danmark melde sig ud af EU og samarbejde med andre lande, der har de samme værdier som os. Ellers er vi ikke konsekvente. En nordisk union er en mulighed.

2) MILJØHENSYN I WTO

Danmark bør arbejde med andre ligesindede lande for en ændring i WTO reglerne som vil tillade told på importerede produkter, som har en lavere miljøstandard end tilsvarende hjemlige produkter. De nuværende regler straffer ligefrem lande, der forsøger at indføre mere miljøvenlige teknologier.

Hvis ikke dette er muligt bør Danmark melde sig ud af WTO og, i samarbejde med andre miljøbevidste lande, udarbejde et alternativ til WTO. Vi må og skal tage magten tilbage fra de globale kapitalinteresser. De enkelte nationer skal selv kunne bestemme hvilket samfund de vil have, f.eks. et GMO-frit samfund. Uden en frigørelse fra WTO's regime kommer ingen bæredygtig fremtid.

3) KAPITALKONTROL

Danmark bør arbejde indenfor EU for at genindføre medlemmernes ret til kapitalkontrollen overfor tredjelande udenfor EU, som var den almindelige standard før neoliberalismen og som fungerede udmærket. Selv Valutafonden skiftede mening efter finanskrisen og erkender nu behovet for kapitalkontrol for at modvirke spekulative udsving.

4) FRA BNP TIL TRIVSELSINDEKS

Når der tales vækst fremover, skal Danmark arbejde for at supplere bruttonationalproduktet (BNP) med en trivselsindeks, der afspejler de faktisk forbedringer i vores trivsel når de negative komponenter i BNP fjernes. Det vil kræve en del forskning og samarbejde med udenlandske økonomer, der arbejder med den samme problemstilling. Men vækst uden trivsel fører bare til en større miljøbelastning og større ulighed.

5) KLIMAAFTALE.

Danmark skal arbejde internationalt for indførelse af en effektiv klimaaftale baseret på "Cap & Trade" princippet (altså et globalt loft og en auktion over emissionsrettigheder), evt. sammen med de andre nordiske lande.³ Klimaaftalen skal resultere i en betydeligt højere pris på olie og gas for deltagerne i ordningen, og dermed stimulere udvikling af nye og mindre energikrævende teknologier. Initiativtagerne vil herved få et teknologisk forspring i forhold til ikke-medlemmer. Provenuet kan bruges til at lette andre skatter og afgifter i deltagerlandene.

6) EURO REFORM

Eurozonens struktur er uholdbar i længden. Danmark bør arbejde for en afstemning i EU om hvilke lande vil indgå i en egentlig europæisk stat med euroen som valuta, og hvem, der vil stå udenfor med egen valuta. Det er den eneste langtidsholdbare løsning på eurokrisen. I mellemtiden bør eurozone landene vedtage en procedure for en ordentlig exit for de medlemmer, der måtte ønske det.

7) INTERNATIONAL CLEARING UNION

En potentiel årsag til en fremtidig finanskriser er US dollarens rolle som den centrale likviditetskilde i international handel og dens rolle som international reservevaluta. Det har nemlig den uheldige sideeffekt at USA får et kronisk stigende handelsunderskud. Danmark bør arbejde internationalt for indførelse af en "clearing union" baseret på John Maynard Keynes' udmærket forslag fra 1945, der ligestiller alle lande og kan frigøre enorme valutaeserver til mere produktive formål. Forslaget blev ikke gennemført efter krigen fordi USA insisterede på et langt dårligere guld-baseret system, der som bekendt brød sammen i 1971.

8) ULANDBISTAND

Danmark bør arbejde for en ny slags udviklingsbank med fokus på ulandenenes eget behov for økologisk og økonomisk bæredygtige landsbyer og industrier. Investeringerne skal fremme lokal produktion af essentielle basisvarer såsom fødevarer, energi, beboelse, tekstiler m.m. og derved danne fundament for en større selvstændighed og uafhængighed af udlandet. Danmark skal arbejde for "trade not aid" princippet i EU-regi og lempe importrestriktioner på konkurrencedygtige produkter fra udviklingslandene.

POLA: Grønland - De mest essentielle noter (25.04.16)

- Et meget stærkt ønske om gensidighed, ligeværd, tillid og respekt i relationerne mellem Grønland og Danmark blev fremhævet
- God diskussion om hvilken model for samfundsudviklingen som passer bedst til Grønland og de forskellige formuleringer i både oplæg og diskussioner afspejlede reelt (Alternativets) de tre bundlinier, måske med den tilføjelse at de efter deltagernes mening bedre passer til det grønlandske samfund end de modeller som har været styrende for Danmark og andre industrialiserede lande.
- Det blev indimellem fremhævet at diskussionen om Grønland og dets udvikling og måden vi også i Danmark diskuterer det på i højere bør bevæge sig fra helikopterperspektivet til det konkrete. Det grønlandske samfund står over for en række konkrete udfordringer, som kræver konkrete løsninger – ikke mindst i forhold til fangersamfundene og de 20-30% af befolkningen der lever dér. Det blev her

fremhævet at Grønland selv skal finde sin kurs og træffe beslutninger om hvilken udvikling de vil, men at Danmark og danskere gerne må spille en rolle, inspirere og "sparre". Det blev nævnt at kapaciteten i Grønland til at forestå en udviklingsproces og tage vare på miljø og klima ift. fx naturressourceudvinding stadig er tvivlsom og der er behov for mange mange flere diskussioner blandt grønlændere om konsekvenserne af den ene eller anden vej.

- Et oplæg lagde op til at afskaffe bloktilskuddet og i stedet gennemføre en mere reel ressourcevurdering, hvor de ressourcer Grønland tilfører Danmark indgår. Oplægget påpegede at bloktilskuddet fejlagtigt giver indtryk af at DK forsørger Grønland. Fastlåsningen af det nuværende bloktilskud blokerer for fremtidssikrede løsninger.
- Samtidigt var der også rigtig mange refleksioner over karakteren af relationerne mellem Danmark og Grønland inden for Rigsfællesskabet. Fuld selvstændighed er målet for mange, men også enighed om fortsatte relationer til Danmark. "Full Association" blev nævnt, men brugt ret forskelligt blandt deltagerne.
- Danmark optræder som vicevært for USA på Grønland og glemmer at Danmark, Færøerne og Grønland er et fællesskab. Mange danske politikere diskuterer Grønland i forståelsesrammen Danmark og Arktis, uden for alvor at tage udgangspunkt i Grønland og Rigsfællesskabet. Mange danske politikere fornægter det historiske ansvar for den ofte fejlagtige udvikling af Grønland.